

Васянович Григорій Петрович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри гуманітарних дисциплін і соціальної роботи
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ (ДСНС)

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Сучасному українському суспільству притаманний яскраво виражений суперечливий розвиток. З одного боку, йому характерні динамізм і поступ, прогрес, з іншого – рельєфно виражена деморалізація, «хворобливий стан» (за висловом Е. Фромма). Саме цей «хворобливий стан суспільства» вкрай негативно позначається на стані здоров'я кожного індивіда, і в цілому – нації.

Аналіз наукових досліджень, на які спирається автор. На сьогодні в Україні понад 1 мільйон 100 тисяч дітей, котрі потребують корекції психічного розвитку. Це становить 12,3% від загальної кількості дітей в Україні [1 , с. 7]. До цього додаються неймовірно тяжкі втрати спричинені агресією з боку Росії. За опублікованими даними Міністерства оборони України понад 1.000 учасників АТО покінчили життя самогубством, значна кількість їх знаходиться на межі життя і смерті, саме тому в суспільстві має сформуватися нова культурно-освітня парадигма, що базується на демократизмі й гуманізмі у ставленні до людей, які потребують особливої уваги, опіки, допомоги. Надзвичайно важливим у цьому сенсі, постає питання підготовки майбутніх соціальних працівників, у тому числі й у вищих закладах ДСНС.

Соціальний працівник – це професійно підготовлений спеціаліст у галузі соціальної діяльності, який відповідає вимогам і характеру виконуваної роботи щодо надання соціальних послуг і схильний за своїми

особистісними якостями до надання цих послуг. Поняття «соціальний працівник» використовується для призначення професії, спеціальності чи спеціалізації в галузі соціальної роботи [2, с. 851].

Виокремлення аспектів проблеми, які ще недостатньо вивчені. Підготовка соціального працівника у вищих навчальних закладах ДСНС відбувається згідно діючих Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національної доктрини розвитку освіти України XXI століття, Національної стратегії розвитку освіти на 2012-2021 роки, Кодексу Цивільного захисту України, нормативно-правових актів ДСНС, що регламентують її функціонування. Ця підготовка реалізується на різних етапах навчання за допомогою різних методів, форм, засобів і різних навчальних дисциплін.

Натомість, на наше переконання, підготовка соціального працівника у ВНЗ ДСНС може бути якісною і продуктивною за умови здійснення кропіткої і цілеспрямованої професійно-орієнтаційної роботи в школах, професійно-технічних училищах, технікумах, коледжах і т. ін.

Наші дослідження переконливо доводять, що значна кількість абітурієнтів вступає на цю спеціальність без належної обізнаності з тими проблемами, з якими вона може стикнутися в своїй практичній діяльності. Згідно результатів нашого дослідження, наприклад, до Львівського державного університету безпеки життєдіяльності на спеціальність «Соціальна робота» вступає за особистим вибором (покликанням) лише 28%, решта – за вибором батьків, інформацією друзів, мотивацією щодо отримання вищої освіти тощо. Більше того, на момент навчання на 3-му – 4-му курсах цей показник знижується (в середньому) ще на 2-2,5%. Це свідчить про те, що у студентів відбувається переосмислення позиції стосовно правильності вибору професії, виявляється невідповідність реального навчання їх очікуванням.

Метою нашого дослідження ми вбачаємо розгляд специфіки підготовки соціального працівника у закладах вищої освіти ДСНС.

Безумовно, що на перший план висовується проблема підготовки викладацького складу. Неймовірно, але факт, що значна кількість викладачів названих закладів вищої освіти не мають фахової психолого-педагогічної освіти, що вкрай негативно позначається на якості навчання, а сучасні студенти це дуже добре відчувають: хто перед ними – справжній професіонал, чи функціонер від освіти, ремісник... Отже, акцентуємо на тому, що психолого-педагогічна підготовка педагога ЗВО ДСНЗ має бути значною мірою посилена. Це можна зробити за рахунок курсів підвищення кваліфікації, але не формального за своєю суттю, а реального. Причому ціннісним, на нашу думку, тут є зарубіжний досвід, коли не очікують 5 років встановлених щодо для такої акції, а застосовують рефлексивний підхід, згідно з яким викладач сам визначає, що саме йому необхідно підсилити, удосконалити на даний момент. На жаль це все ще залишається для нас бути нерозв'язаною проблемою.

Важливим питанням у підготовці майбутнього соціального працівника є за діяння у навчально-виховному процесі інноваційних технологій. Як не прикро про це говорити, але мусимо констатувати той факт, що до цього часу у навчально-виховному процесі переважають традиційні форми і методи навчання. Лекції, здебільшого читаються на рівні інформаційності, без проблемності, діалогічний, евристичний підхід навіть на семінарських заняттях все ще не є популярним для більшості викладачів.

Висновки. Варто звернути увагу і на пов'язане з цим наукове забезпечення навчально-виховного процесу. Абсолютно неадекватне ставлення українських можновладців до науки і науковців, заперечує мотивацію у постійному науковому зростанні навіть серед вчених, насправді самовідданих науці й освіті. Достатньо навести, для підтвердження, бодай такі факти: у Сполучених Штатах Америки на одного науковця (на рік) витрачається 160 тис. доларів; у Норвегії на одного в'язня (щодень !) витрачається 300 євро, а це стільки, скільки український професор отримує заробітної платні за місяць напруженої праці.

Доцільно звернути увагу й на такий аспект проблеми, а саме: організація і проведення практик для майбутніх соціальних працівників [3]. По-перше, вона потребує докорінного удосконалення й організації в різноманітних вітчизняних соціальних закладах, установах. Студент має відчувати, що він затребуваний цими установами, й не перебувати на практиці у стані «бідного родича». По-друге, якщо вже нами визначений Європейський шлях розвитку, то практика, стажування в країнах Європи має бути звичайною, нормальною справою.

Перспективи подальших наукових розвідок. Є багато й інших нагальних проблем, які потребують свого розв'язання з метою покращення ситуації в аспекті підготовки соціального працівника у закладах вищої освіти ДСНС України. До них передусім відносимо питання: удосконалення навчальних планів і програм, підготовку сучасного методичного забезпечення (написання нових підручників, навчальних посібників), матеріального забезпечення (створення інформаційно-комунікаційних центрів, створення банку даних) тощо.

Джерела

1. Будник О. Б. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / О. Будник. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2015. – 152 с.
2. Карпенко О. Г. Соціальний працівник / О. Г. Карпенко. – Енциклопедія освіти / Акад.пед. наук України; головний ред.. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 851-852.
3. Курляк І. Є. Основи опікунської педагогіки [Текст] : монографія / І. Є. Курляк. – Львів : СПОЛОМ, 2014. – 228 с.